

Govor poslanca Robiča za Celje.

(V drž. zboru dne 10. julija t. l.)

Akoravno so mi gospodje tovariši naklonili čast glavnega govornika, vendar bodem kolikor mogoče ob kratkem razložil svoje stališče ter nasprotnim govornikom odgovarjal le najbistvenejše. Vprašanje celjsko je povsem tako jasno, da le bistvo vsega ponovim. Poslanca dr. Kraus in Halwich sta opetovano naglašala, da hočemo posloveniti nemški šolski zavod. To ni istina. Mi le hočemo samostojno dvojezično gimnazijo, in nemške gimnazije Nemcem nihče ne jemlje.

Gospod poslanec dr. Kraus se je pri tem vprašanju izjavljal tudi o ljudski šoli na Spodnjem Štajarskem, da si niso na vrsti ljudske šole. Z ozirom na opravični red ne govorim o ljudskem šolstvu, toda odločno moram zavračati njegove napade na slovensko duhovščino. To vendar ni čudno, če slovenska duhovščina slovenskih otrok noče v verouku podučevati nemški. Da je isti gospod poslanec celo nesrečo, ki je vsled potresa zadela Slovence in Nemce v Ljubljani, spravi v razgovor, to ni plemenito in ne taktno.

Gospod poslanec Kokoschinegg je grajal mariborsko gimnazijo ter gledé reda in razmerja med nemškimi in slovenskimi dijaki povedal toliko neresničnega, da je gotovo zajemal iz jako kalnega vira. Kdor pozna razmere na mariborski gimnaziji in ondotni izvrstni red, kakor jaz, mora odločno zavračati take napade. Toda napaka je, katero je gospod Kokoschinegg javno naglašal, da je ravnatelj rojen Slovenec. — Predgovornik dr. Menger je trdil, da imajo Slovenci pet slovenskih gimnazij, toda pozabil jih je naštet. Neumevno mi je, kako se more kaj takega trditi, kakor mi je neumevna trditev dr. Mengerja, da Žalec šteje 1400 prebivalcev, dočim jih ima le 657.

Znano je, da je čisto kulturelno in pedagoško vprašanje sedaj postalo politično. Mala stvar je vsled vedne agitacije, o kateri bi dr. Foregger vedel mnogo povedati, postala velepomembna. Iz prepira za nekaj dvojezičnih gimnazijskih razredov je nastalo veliko drzavno vprašanje. Z mirno vestjo rečemo, da mi k temu nismo pripomogli. Mi nismo nikdar tirjali samostojne gimnazije. Pred leti smo zahtevali, naj vlada upravnim potom ustanovi vsoporednice. To bi se bilo zgodilo brez hrupa, kakor v Mariboru, in vprašam gospoda dr. Kokoschinegga, ali je vsled tega trpel nemški značaj mariborskega mesta? Tu se gre le za dvojezične vsoporednice, na katerih se bodo trije predmeti učencem razlagali v materinem jeziku. In s tem rušimo nemško posest?

Upravna pot bi bila v tem vprašanju najprimernejša. Zakaj vlada tega ni storila? Prejšnja vlada je naravnost priznala, da tega ni storila zaradi nemške levice. Prejšnja vlada je rekla v proračunskem odseku: »Vlada se je zaradi tega odločila za samostojni zavod, ker so se z nemške strani čuli glasovi, vsled katerih se je vlada bala, da bi dvojezični razredi utegnili škoditi nemškemu značaju celjske gimnazije. In tej želji je vlada ustregla. Ona noče škoditi nemškemu značaju, temveč hoče le poleg tega ozirati se na slovenske potrebe«.

Saj ni tajnost, da je nemška levica, ali recimo, da so odlični njeni člani več časa bili mnenja, da samostojna dvojezična nižja gimnazija ne more škoditi Nemcem. Le polagoma se je nemška levica umikala in udajala nemškemu nacijonalcem, tako, da je prišlo do razpada koalicije. Vprašam: Ali si je nemška levica s tem postopanjem pridobila zahvalo nemških nacijonalcov, ali sta se zblížali te dve stranki? Gotovo ne! Be-

rmo glasila nemških nacijonalcov in prepričamo se, kako gospodje sodijo o tem. (Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Blagoslovljenje križevega pota v Kozjem.

Dan 11. jul. je bil za Kozje zelo znamenit. Č. g. misijonar Ivan Macur iz Celja so blagoslovili novi križev pot, katerega so omislili za farno cerkev preč. g. kanonik Ivan Bosina. Delo je krasno v vsakem oziru; vse podobe so umetno izrezljane iz lesa, nič ni prisiljenega na njih, nič pretiranega. Vsak, kdor ogleduje ta križev pot, ga hvali in občuduje. Naredil ga je znani umetnik F. Stuflesser v Grödnju na Tirolskem.

Dne 11. julija ob osmih zjutraj se je zbrala velika množica ljudij iz cele fare pri Sv. Emi. Kmalu po osmih so se pripeljali č. g. J. Macur s Pilstanja, kjer so imeli sv. misijon. Z njimi sta prišla tudi bogoslovski profesor g. dr. Feuš in župnik g. M. Tomazič. Na to se je jel premikati dolg sprevod proti farni cerkvi. Naprej so šli moške in mladeniči, za njimi šolska mladina. Na to je neslo 14 mladeničev po dva in dva skupaj prvih sedem tabel sv. križevega pota in za njimi 14 deklic drugih sedem tabel. Za temi so šli pevci, č. duhovščina s preč. g. kanonikom, za njimi pa so se vrstile žene in dekleta. Prišedši v farno cerkev, je bila najprej tiha sv. maša, potem blagoslovljenje sv. križevega pota in pridiga, na zadnje pa velika sv. maša. Pridigo in sv. mašo so imeli č. g. Macur. Prav srčno želim, da bi si vsi Kozjani pridigo g. misijonarja za vse življenje zapomnili; da bi vsi, posebno pa mladeniči in deklice po nedeljah in praznikih radi molili sv. križev pot.

Cela slovesnost je bila res krasna. Najlepa hvala č. g. misijonarju za lepe besede in za ves trud. Hvala, da, trikratna hvala pa tudi preskrbnemu gospodu kanoniku, ker so farnej cerkvi naklonili tako lepo in umetno delo!

Nova knjiga.

Ko je pokojni Kosar bil spisal knjigo: »Anton Martin Slomšek, Fürstbischof von Lavant«, častital mu je med drugimi dostojanstveniki nadškof goriski, Gollmayer, reki: »Postavili ste visokemu pokojniku spomenik, ki je ravno tako v proslavo rajnemu, kakor v čast tudi gospodu pisatelju; vsem častilcem ranjcega bo Vaša knjiga dobro došla.« Enako bi smel reči o knjigi, ki je nedolgo izšla v tiskarni sv. Cirila v Mariboru: »Monsignor Fran Kosar. Opisal prof. dr. Ivan Križanič«. Kdor ne veruješ moji sodbi, vzami, beri! Ne bodeš zlahka odložil knjige, dokler je ne prebereš; tako zanimivo je opisal življenje in delovanje »velikega spirituvala slovenskega naroda« s spretnim svojim peresom dobro znani in priljubljeni pisatelj.

Pa ne le zanimal te bode umno sestavljeni in lepo opisani životopis slavnega pokojnika, za Slomšekom — smelo rečemo — prvega rodoljubnega duhovnika lavantinske vladikovine, nego tudi nagibal te bode k posnemanju njega bogoljubnih čednostij in domoljubnih vrlin. S koristjo in veseljem čital bode izvrstni životopis vsak Slovenec, oratar in gospod. Ali posebno bi jo jaz rad videl v rokah slovenskih dijakov. Ko bi bil tako bogat, kakor sem reven, vsakemu bi jo kupil. Tukaj, dijak slovenski, up in nada naša, imaš vzor marljivega, najizvrstnejšega, pobožnega in čistega dijaka, vsestransko neumorno delavnega moža, moža najčistejšega, neupogljivega značaja, vzor pravega bogo- in domoljuba.

Vera in narodnost — kako lepo je blagi pokojnik strinjal to dvojje! »Veren katoličan in vrl narodnjak« — to je bilo vodilo tega izvrstnjaka. V novejšem času se poudarja le narodnost in zopet narodnost, čista narodnost brez ozira na vero. Fraza! Rodoljubje brez trdne podlage sv. vere je jalovo, v hudih časih nezanesljivo, omahljivo.

Vsak rodoljub obžaluje britko nemili razpor, ki razdvaja sinove iste matere Slovenije že nekaj let, celokupni naši domovini na škodo, ptujcu v posmeh. Kako uspešno so delovali slovenski domoljubje dolgo let vzajemno pod zastavo: Vse za vero, dom, cesarja! Ali »jajce več, ko puta vé!« Mlajši so povzdignili zastavo z napisom: Narodnost brez vere! Sloga jači; ali pod to bandero je sloga nemogoča. Zakaj? Beri tehtne razloge v Kosarjevi: »Katoliška cerkva in njeni sovražniki«, ali vsaj odlomke iz krasne te brošure v omenjenem Križaničevem životopisu pogl. IX. (Kosar, čist narodnja, kakor zlato). Še enkrat: vzami, beri! Ne bode ti žal. Cena knjigi 50 kr. (po pošti 55 kr.) —i.

Mili darovi za družbo vednega češčenja.
Kapela pri Brežicah 2 fl. 75 kr., Sv. Anton v Slov. gor. 5 fl. 46 kr., Kalobje 3 fl., Slivnica pri Celju 5 fl., Žusem 3 fl., Ponikva 10 fl., Sv. Jurij na juž. žel. 25 fl. 98 kr., Sv. Jakob v Slov. gor. 15 fl. 51 kr., Sv. Jurij na Ščavnici 17 fl. 93 kr., Rajhenburg 15 fl. 67 kr.

Gospodarske stvari.

Plevel gorice.

Kralj Salomon piše: »Šel sem čez njivo lenega človeka in skozi vinograd neumnega moža; in glej, vse je bilo polno kopriv, in trnje je pokrivalo njegovo površino, in kamnata ograja je bila podrena. Ko sem to videl, sem si k srcu vzel in iz izgleda sem si nauk posnel.« (Preg. 24, 30—32). Da je pa to božja beseda, to je znano vsakemu kristjanu. Njiva je naša duša; rožice krščanskih čednostij in jeklena pšenica dobrih del bi morala rasti na nji; pa se le mnogokrat zgodi, da je polna različnega dračja ali plevela. Pa tudi v besednem pomenu se ove vrste uresničujejo nad njivo lenuha in nad vinogradom neumneža.

Vzamimo za danes samo vinograd, ne samo neumnega moža, temuč sploh vsako gorico in jo prehodimo. Kaj pa bomo našli v nji? Odkar je grozna uima prišla čez vinograde, se v njih nahaja vse, samo trs ne. Ljudje bi radi vse v vinogradu imeli: vrt, njivo, pašnik, sadnik, goščo; tako da vse škodljive in neškodljive rastline v njem najdeš. Tu raste muhič, kostreba, srakonoga in pernica. Tam se steza slak, mežnarca, tirolka, fižola, repica, redkvica, solnčnica, praprot, tobak, ajdna, koruza, murke, solata, krompir, lorbek, buče, breskve, jablane, česen, čebul, majaron in mak, kar vse v gorico ne spada, in je le dračje ali plevel vinograda, ki se naj iztrebi. Katero teh bi danes prečinila?

Ti si prijatelj tobaka, menda si želiš o tej rastlini kaj pohvaljnega in lepega slišati; pa ker je to prepovedana zel, ti je ne morem priporočevalno opisovati. Med naštetim plevelom gorice pa sta dve rastlini, ki se v goricah, in sta jako koristni, ako na primernem prostoru rasteta, pa ne v vinogradu, namreč buča in solnčnica.

1. Buča (tikev) ima svojo domovino menda v Ninivah, kjer je prerok Jona v senci ove rastline počival. Torej je ta zel že davno znana; pa si tudi zasluzi spoštovanja in obilne zasaje, ker je menda naj-

unosnejša rastlina, kar jih kmet ali gospodinja goji. Vsaka betvica luče se dobro porabi za živali in človeka. Zelišče te rastline živina rada uživa, posebno če je kuhano in dobro zameteno. Posušiti se ne dá, tudi rado pozebe. Znano lepi žolti cvet je kavarna ali priljubljen kraj za čebelice, kjer se meda napijejo in voška najejo. Pecelj ali kocen mati zažgejo, ter napravijo pepel ali stupo za rane in kraste grizavi deci.

Sad ali buča sama pa je znano koristna. Na mleku kuhana daje dobro kašo ali se rabi med sirom za gubanice. Pripravi se kakor repa dobra, okisana jed, katero mestna gospoda rada uživa in ljubi — zato jo »cesarka repa« imenuje. So pa tudi buče tečna krma za vsako živino skoro: konji jih radi hrustajo, goved jih slastno gloda, posebno pa so všeče pitancem, ki po njih dobijo gladko kožo in debel »špeh«. Buče se tudi lahko prodajo, cele ali iztrebljene po 2—4 novčiče za komad. Grajščina Ravnišče ali Ebensfeld jih na vozove proda vsako leto; tudi Strnišče ali Sternthal jih popotnikom kaže obilno.

Največjo vrednost pa ima jedro ali seme, imenujemo ga tudi bučnice. To jederče se po nekod uživa s kruhom in na pogači. V celjskih okolica si ga ponekod luščijo in jedo, drugi ga dajejo svinjam. Jako je zdravilno zoper zatiko ali zaprto črevo in zoper grozno trakuljo. Kaj je to? — Položi na mizo 100 bučnic zaporedoma, tako da se prva druge drži, ali jih zašij, tedaj dobiš podobo trakulje, dolge gliste, ki v človeku živi ter mu grozne bolečine dela, dokler ga ne umori, če je ne prežene ali ne umori. Bučnice ali tako olje jo prežene, primešano med sok čebulja in slanik (haring). Še luščinje se zmelje za zamet svinjam, pa nekoliko ovsa prideni.

Izluščeno jederče daje jako okusno in zdravo olje. V Framu imamo štiri oljarnice ali žmike za olje, pa še nekokrat težko prideš na vrsto; dela se olje od Svečnice do Trojičkega. Lani je bilo jako mastno leto; nazmikali smo 260 polovnjakov olja, katerega je liter stal najmanjše 60 kr., kar znese 44.148 goldinarjev, kateri se niso v Trst na sprehod peljali za slabo laško olje, temuč so lepo doma ostali, večinoma na Ptujskem polju. Gotovo so tudi druge oljarnice v Rušah, Ptuj, Sv. Vidu, Slov. Bistrici, Ločah enak lep promet imele deželi na korist in ubogemu kmetiču na hasen, ki mu ni bilo treba za olje novca šteti, pa je vendar imel v vročem poletju prav dobrb solato. To olje se dá tudi ohraniti na drugo leto, ako ga imaš na hladnem, posebno ako ga še malo osoliš, pa enkrat pretočiš. Nekateri neizluščeno seme shranijo na več let, kar ga letos ne potrebujejo. Hrvati razpošiljajo cele povoze bučnic na Nemško in Turško, kjer jih namesto orehov porabijo. Skoro bi še bili pozabili na prge, ki zopet veliko koristijo ali za klajo ali za prodajo. Vagan jederča daje 18 litrov olja in pa 15 prg ali pogač, ki se po 5 kr. prodajejo. (Konec prih.)

Žitne cene v Mariboru od 6. do 13. julija
Po hektolitrih: pšenica 5 fl. 70 kr., rž 4 fl. 60 kr., ječmen 4 fl. 60 kr., oves 3 fl. 60 kr., turšica ali koruza 5 fl. 80 kr., proso 4 fl. 80 kr. in ajda 4 fl. 65 kr.

Sejmovi. Dne 27. julija v Poličanah (za svinje). Dne 29. julija v Klunjanah, pri Sv. Martinu pod Vurbergom in v Ormožu. Dne 30. julija v Kostrivnici. Dne 31. julija v Konjicah, pri Sv. Jakobu v Dolu, v Zagorju, Imenem (za svinje) in v Marenbergu. Dne 1. avgusta v Gomilici. Dne 2. avgusta pri Sv. Lenartu v Slov. gor. in na Spod. Polskavi (za svinje).